

EEN GESPREK MET
ROBIN OUDHEUSDEN
SOPHIE IN 'T VELD

Een van de uitgangspunten van onze democratie is in gevaar en wel de scheiding tussen wat publiek is en wat tot privésfeer behoort. OV-chipkaart, rekeningrijden, cameratoezicht en elektronische dossiers: het zijn alledaagse voorbeelden van maatregelen die de overheid neemt en die – minder onschuldig dan het lijkt – daarmee een kijkje neemt in het leven van burgers. Een overheid die in principe niet meer dan het strikt noodzakelijke van en over de ingezetenen zou mogen weten, maar de laatste jaren bijna onbegrensd gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om allerlei persoonsgegevens te verzamelen, te gebruiken en te bewaren. Uit recent onderzoek voor het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) blijkt dat burgers denken dat het onvermijdelijk is dat hun gegevens worden verwerkt. Jacob Kohnstamm, voorzitter van het CBP, zegt dat van overheid en bedrijven mag worden verwacht dat ze helderheid verschaffen over welke informatie ze gebruiken en waarom ze dat doen. 'Alleen dan kunnen burgers hun rechten op dit gebied uitoefenen', aldus Kohnstamm.

DOOR MAAIKE ALLEBLAS & PIM VAN MIERLO

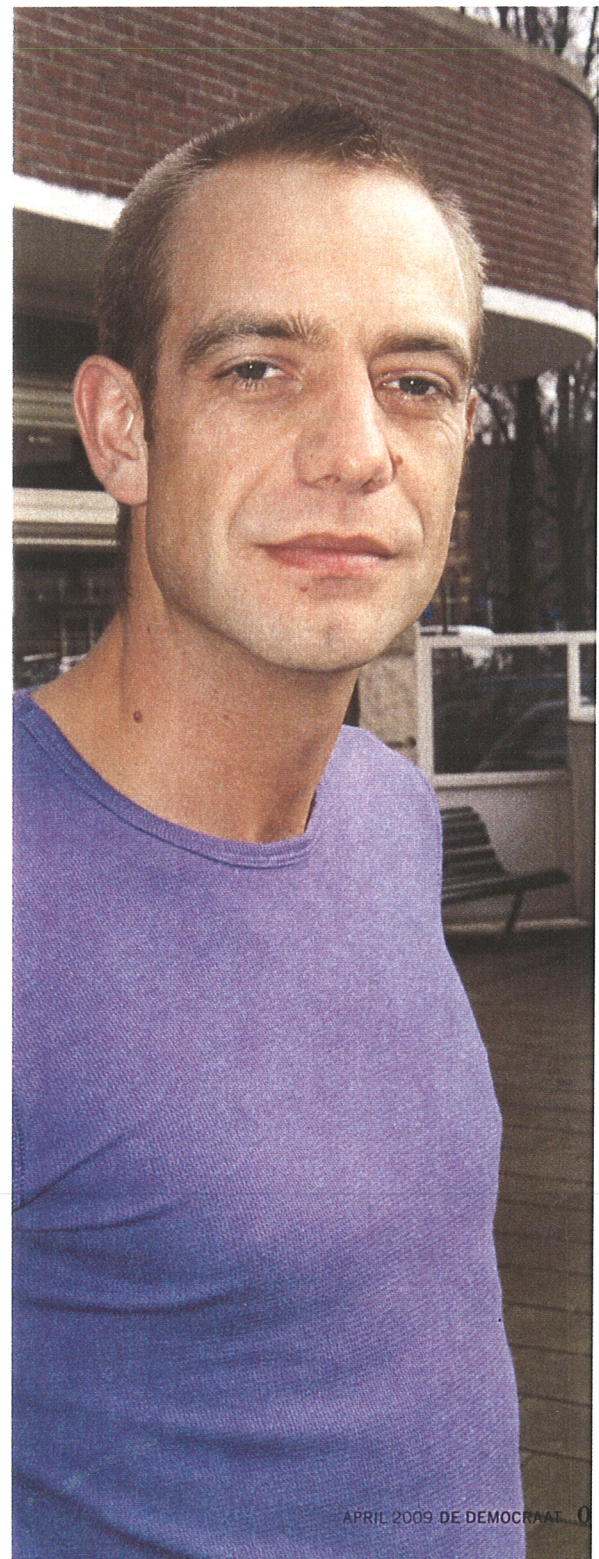
'Het gaat om meer dan privacy alleen: de beginselen van de rechtsstaat zijn in het geding'

ROBIN OUDHEUSDEN

De laatste jaren staat de bescherming van het recht op privacy steeds meer onder druk. Een belangrijke ontwikkeling daarbij is het aanleggen van databases door overheid en bedrijven met allerlei informatie over burgers. Vreemd is dat veel Nederlanders zich hier niet druk om lijken te maken. Waar het rookverbod in de horeca duizenden mensen naar Den Haag brengt, blijft het rondom het thema van de privacy angstvallig stil. Met de film *Privacy Matters* (www.privacymatters.nl) wil de stichting Internet4All hierin verandering brengen. Een gesprek met één van de makers, Robin Oudheusden.

Als u wilt weten hoe het op dit moment in Nederland gesteld is met onze privacy kan ik u aanraden de film *Privacy Matters* te bekijken. Hugo Metsers neemt u in deze film mee in een virtuele wereld, waarin hij op confronterende wijze laat zien hoe het staat met onze privacy.

Oudheusden, mede verantwoordelijk voor het tot stand komen van de film, vertelt dat het idee voor de film voortkwam uit zijn ongenoegen over de Nederlandse overheid. Oudheusden: 'De overheid voert allerlei privacybeperkende maatregelen in, zonder dat wordt nagedacht over de consequenties hiervan voor de burger of hierover open te zijn. Met de film *Privacy Matters* willen we het bewustzijn vergroten over alle aspecten van privacybeperkende maatregelen, van datamining tot beveiligingscamera's, van loyalty cards tot identiteitsdiefstal. Maar vooral willen we iedereen uitdagen de dialoog aan te gaan om op zoek te gaan naar de balans tussen privacy en veiligheid'.

FOTOGRAFIE / PETER AKKERMANS

'We willen geen angst zaaien en niet met de vinger naar de overheid wijzen maar mensen het hele verhaal vertellen. Helaas is privacy voor veel mensen een beetje een stoffig onderwerp. Het gaat vaak over losse elementen, bijvoorbeeld de OV-chipkaart, het Elektronisch Patiëntendossier of cameratoezicht. Wij willen met Privacy Matters al die verschillende puzzelstukjes bij elkaar leggen. Mensen kunnen dan als het ware een stap naar achteren doen en het geheel bekijken.

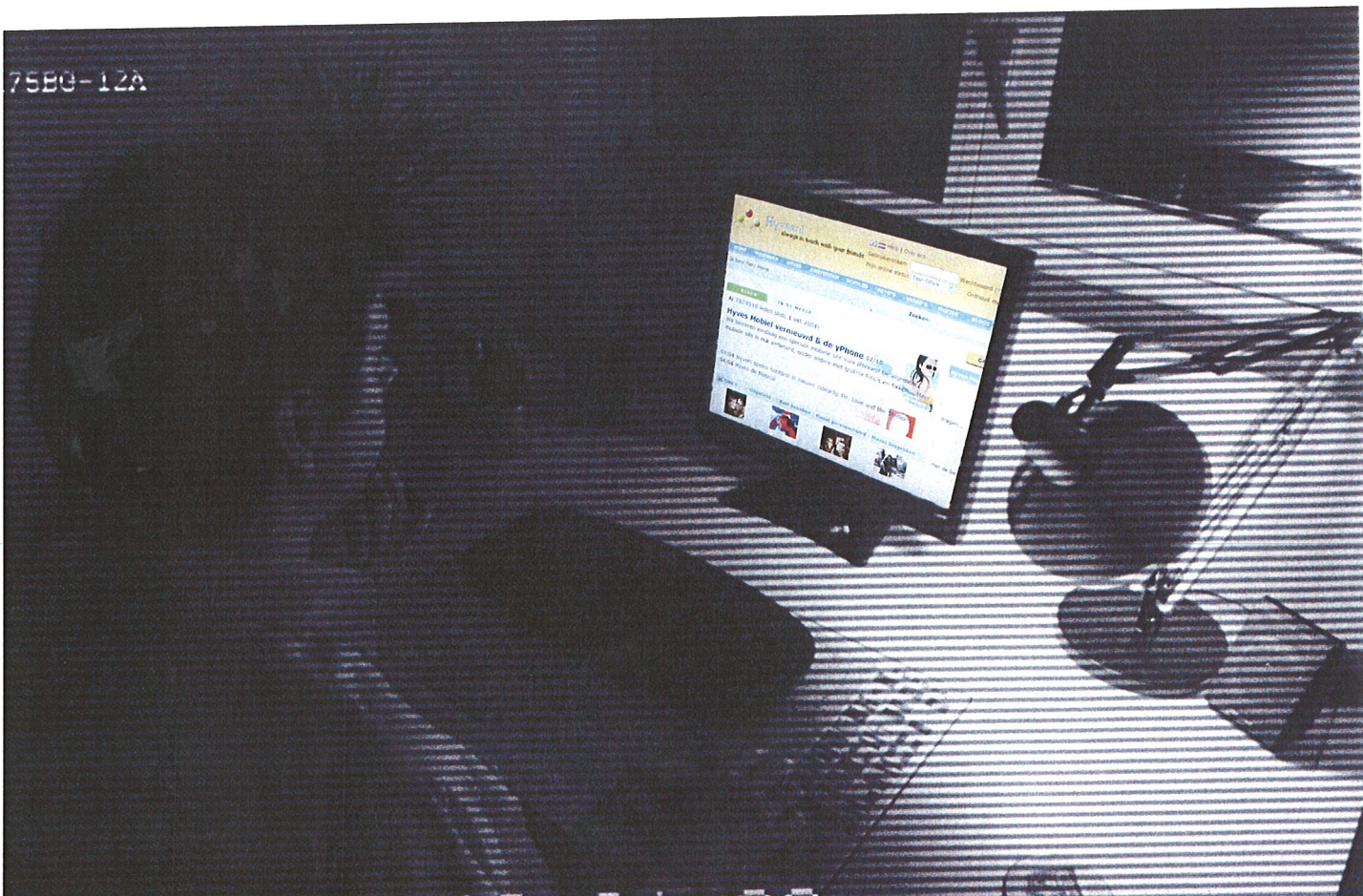
Volgens Oudheusden is de koppeling van al die verzamelde gegevens op dit moment het grootste probleem. 'Internet en de voortschrijdende technologie stellen de overheid en bedrijven in staat allerlei gegevens aan elkaar te koppelen. Dat zorgt voor combinaties van gegevens die burgers niet op prijs zullen stellen. Een onzichtbaar persoon heeft als het ware alle informatie over jou. Op basis van die informatie kunnen ze een profiel van iemand maken dat helemaal niet juist hoeft te zijn. Zo kan iemand zomaar het profiel 'terrorist' krijgen, zonder dat hij daar zelf over geraadpleegd is'.

Een ander aspect waarover Oudheusden zich zorgen maakt is de beveiliging van al die verzamelde gegevens. 'Er zijn al meerdere privacyschandalen geweest over USB-sticks en computers waarmee niet zorgvuldig was omgegaan. De gegevens die hierop stonden werden daardoor openbaar. Daarnaast kunnen databases gekraakt worden door hackers, iets wat al gebeurt met creditcardgegevens'. Er zijn zelfs gevallen bekend van mensen waarvan de identiteit gestolen is waarna op hun naam allerlei leningen werden afgesloten. 'Je moet er toch niet aan denken dat zoiets je overkomt', aldus een bezorgde Oudheusden. Wat hem het meest verbaast is het feit dat Nederland niet massaal in het geweer komt tegen deze verzamelwoede van overheid en bedrijven. 'Wij zijn een stoïcijnsvolkje en denken al snel: zo'n vaart zal het niet lopen, dit gaat niet over mij en ik heb toch niks te verbergen. Daarom is het zo belangrijk om mensen te wijzen op de consequenties'.

De overheid blijft in gebreke stelt Oudheusden. 'Ik erger me aan de overheid. Die is bezig een soort monster te creëren. De techniek biedt steeds meer mogelijkheden en de overheid maakt hier gretig gebruik van. Jammer dat ze hierbij niet goed nadenkt over de consequenties voor de burgers, laat staan dat ze hierover informatie verstrekt. De overheid heeft als taak om de veiligheid te garanderen, de burger daarentegen heeft als taak de overheid te controleren. Evaluatie van maatregelen vindt niet plaats. Terwijl dat de manier is om te toetsen of de inbreuk op de privacy ook daadwerkelijk gerechtvaardigd is'. Ook steeds meer bedrijven verzamelen allerlei gegevens over hun klanten die deze overigens vaak zelf aanleveren. Ze worden gebruikt voor commerciële doeleinden. Ook hiervoor stelt de wetgever geen regels. 'Het zou verplicht moeten zijn voor bedrijven om transparantie te bieden over de gegevens die zij verzamelen en gebruiken. Als zijn database gekraakt wordt moet een bedrijf dit openbaar maken zodat mensen een risico-inschatting kunnen maken als ze hun gegevens ergens achter laten. Oudheusden: 'Dat overheid en bedrijven persoonsgegevens verzamelen is al erg genoeg, maar laten ze dit dan zo transparant doen zodat mensen in ieder geval wel weten waar ze aan toe zijn'.

Tot slot heeft Oudheusden nog een aantal tips voor u over internetgebruik en het achterlaten van persoonsgegevens:

- Check je bekendheid op internet. Dat kan op de website <http://www.wieowie.nl>
- Maak voor uzelf een lijst van de instanties die gegevens over u hebben. Kijk daarbij kritisch naar welke gegevens ze hebben en waarom ze die nodig hebben. U heeft het recht om aan een bedrijf te vragen welke informatie ze over u hebben, maak hier gebruik van!
- Wees u goed bewust van welke informatie u over uzelf geeft en van de termijn van de bewaarplicht die hierop van toepassing is.

‘Er moeten heldere grenzen en regels zijn aan wat de overheid mag met persoonsgegevens’

SOPHIE IN 'T VELD

De film *Privacy Matters* wil het bewustzijn over privacybeperkende maatregelen vergroten en een aanzet geven tot een dialoog over de balans tussen privacy en veiligheid. De Democraat ging daarom in dialoog met Sophie in 't Veld, *miss Privacy herself*. Ze is zeer kritisch ten aanzien van de gestaag groeiende voorraad persoonsgegevens waarover overheid en bedrijven beschikken. ‘Dit mogen we niet als makke schapen over ons heen laten komen’, aldus In 't Veld.

Waarom is privacy nou zo'n belangrijk thema? De eerste vraag aan In 't Veld lijkt een open deur, maar niets is minder waar. ‘We noemen het wel de hele tijd de discussie rondom privacy, maar daar gaat het eigenlijk helemaal niet om. We leven steeds meer in een glazen huis waarin alles over ons bekend is.

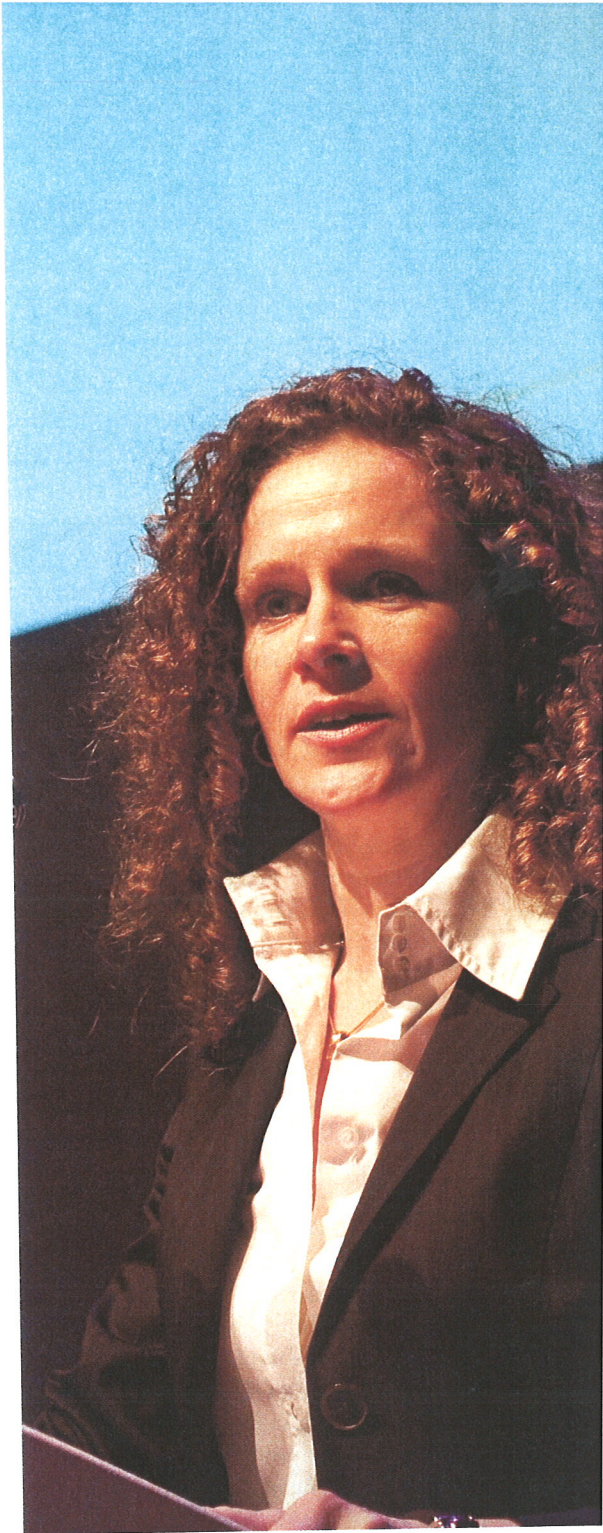
De vraag is wie de baas is over deze informatie, maar vooral ook wie verantwoordelijk is op het moment dat er dingen misgaan. Als burger raak je de controle over je eigen gegevens kwijt’.

In 't Veld betoogt dat het effect van veel maatregelen van de overheid helemaal niet is aangetoond. ‘Neem de maatregelen in de strijd tegen de drugsmokkel. De Fred Teevens van deze wereld roepen dat het natuurlijk niet zo mag zijn dat boeven worden beschermd door privacy’. Een duidelijk verontwaardigde In 't Veld: ‘Als politie en justitie bepaalde gegevens willen vorderen, dan moeten ze daarvoor bij de rechter maar toestemming vragen. Het is een systeem van *checks and balances*, de cruciale waarborgen van onze democratie’.

Ze vindt het goed dat privacy in Europa een *hot topic* is en denkt dat de burger kritischer en mondiger moet worden over zijn privacy. ‘Bij elke mogelijke privacybeperkende maatregel moet nagegaan worden wat het precieze doel is. Al het andere volgt daar uit’. Voortbordurend op dit standpunt bekritiseert In 't Veld het blinde geloof in de technologie. ‘Er wordt vaak gedacht dat als je persoonsgegevens maar in de computer stopt, het gewenste resultaat er vanzelf uitkomt. Dat is complete kolder. De doelbepaling is cruciaal’.

‘D66 is al jaren bezig om de bescherming van privacy – en daarmee het waarborgen van fundamentele beginselen van onze rechtsstaat – op de agenda te krijgen. Zowel in het Europees Parlement als in de Tweede en Eerste Kamer moet D66 een kritisch geluid laten horen’, aldus In 't Veld. Maar ook buiten het politieke veld is waar het gaat om persoonsgegevens aandacht nodig voor democratische controle. Jacob Kohnstamm is als voorzitter van het CBP volgens haar een voorbeeld van ‘*the right man in the right position*’. ‘Veel maatregelen gaan we niet meer terugdraaien, maar we moeten in ieder geval staan voor

FOTOGRAFIE / JAN REWMERT FRÖLING

de rechtsbescherming van burgers en die waar nodig herstellen’, zegt de realistische en gedreven Europarlementariër. De slotvraag is of ze nog een boodschap heeft voor de lezer van de Democraat. Een kort moment is het stil, maar dan klinkt optimisme en overtuiging. ‘Lange tijd is er neerbuigend gedaan over D66 en onze standpunten over een zorgvuldige omgang met privacy en persoonsgegevens. Nu zie je echter een groeiende belangstelling onder burgers voor dit belangrijke vraagstuk. Het gaat om hele wezenlijke aspecten in ons dagelijkse leven’. Er moeten heldere grenzen en regels zijn aan wat de overheid mag doen met persoonsgegevens. Wees dus kritisch en blijf alert. D66 zet de nationale en Europese toon tegen de willekeur en misbruik van persoonsgegevens: *privacy matters* ■